

Književnost.

Slovenska književnost.

O jetiki, sušici ali deri. Spisal dr. Anton Poganičnik, tačas zdravnik v Gorici (via del Ponte nuovo šte. 26), bivši skozi 25 let specialist za pljučne bolezni na Dunaju. Novo mesto 1898. Založil pisatelj. — Tiskal J. Krajec. Cena 25 kr., po pošti 28 kr. Knjižica se dobiva pri lastniku: Janku Lebanu, nadučitelju v Trebelnem pri Mokronogu (na Dolenjskem). 8°. Str. 42. — To knjižico je spisal naš pisatelj v nemškem jeziku, prevél jo je po 5. natisu g. J. Leban. Vsekako je knjižica spisana z najboljšim namenom in gotovo bo mnogo koristila, ako jo dobé umni ljudje, kakor duhovniki in učitelji, v roke in ljudi poučé o jetiki, ki je po naših krajih najhujša morilka. Preprosti ljudje, kakor naši kmetje, si pa ne bodo mnogo pomagali z njo. Tudi je za preproste ljudi nekoliko nevarno priporočati opojne pijače, zlasti žganje, kakor priporoča nekaterikrat knjižica, n. pr. str. 6. Sicer so pa pisateljevi nazori jako trezni, saj se opirajo na jako dolgo izkušnjo. — Prevod je nekoliko preveč zasukan po nemški besedi in zato semtertje težak; tudi pomot najdeš tu in tam, n. pr.: „Ne najdeš skoro dva slučaja“ nam. „dveh slučajev“, „pripusti (einfacher) katar“ nam. navadni katar; čemu: „najpoglavitnejši“, ker je že „poglaviten“ najvišja stopinja! „Kancelijska“ slovenščina jako ljubi zaimé „isti“, kakor piše tudi naš prelagalec: „Jetika se dá odpraviti, če je ista šele v začetku . . .“ Čemu vendar „ista“? Ali govori tako narod? A to le mimogredé. Sploh pa je knjižica vredna, da jo priporočamo onim, kateri lahko sebe in druge obvarujejo jetike.

Najboljša mati, molitvenik za otroke Marijine. Priredil Frančišek Bleiweis, prednik Marijine družbe v Škofji Loki. 1898. Založila dekliška Marijina družba v Škofji Loki. Tisek Katoliške Tiskarne v Ljubljani. 16°. Str. 191. Lepa knjižica po obliki in po vsebini.

Otrok Marijin, pravilnik in obrednik za Marijine družbe. Priredil Frančišek Bleiweis, prednik Marijine družbe v Škofji Loki. 1898. Založila dekliška družba v Škofji Loki. Tisek Katoliške Tiskarne v Ljubljani. 16°. Str. 152. — Za ude Marijine družbe prepotrebna knjižica, ki je lepa in pravilna ob jednem.

Hrvaška književnost.

Viestnik hrvatskoga arheološkoga društva. Ko se je l. 1892. pok. Šime Ljubič, kateri je dolgih štirinajst let izdajal in urejal društveno glasilo, pre-

selil iz Zagreba v Dalmacijo, ostalo je društvo brez lista in urednika. L. 1895. so se zopet zbrali prijatelji starin in arheologije in sklenili izdajati glasilo v obliki zbornika, katerega naj bi urejal kustos arheološkega muzeja, dr. Jožef Brunšmid. To se je tudi zgodilo, in zagledala sta beli dan doslej dva lepa zvezka „Viestnika“ (str. 224 in str. 174); osnovanega na širši podlagi, kakor je bil poprejšnji. Ljubič je v svoj „Viestnik“ večinoma sam pisal, a okrog novega „Viestnika“ se je zbralo že lepo število učenjakov in pisateljev. Vsebina obeh zvezkov je jako zanimiva in raznovrstna. Med ostalimi spisi omenjam le Brunšmidove numizmastiške razprave, Bojničičeve in Laszowski-jeve sfragistiške podatke, dr. Luke Jeliča: „Opis zvonika spljetske stolne crkve“ in „Crstice o najstarijoj povjesti Spljeta“ in Tkalčičeve opise pavlinskega samostana v Dubici in cistercijanskega samostana v Topuskem. Zanimivi so tudi dopisi in poročila muzealnih poverjenikov z vseh strani hrvaške domovine, kakor tudi manjša književna poročila. Oba zvezka sta bogato okrašena z lepimi slikami. „Viestnik“ hrvaškega arheološkega društva je vreden priporočila. Členi, kateri plačajo na leto 2 gld., dobivajo ga zastonj.

Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena. Sv. II. Uredio dr. Anton Radić. Vel. 8°. Str. 515. Cena 2 gld. 50 kr. Že lani sem veselo pozdravil prvi zvezek tega velevažnega zbornika, katerega izdaje jugoslovanska akademija: a še večje veselje vzbujajo nedavno izešli drugi zvezek, kateri spričuje, da se je delo začelo na pravem temelju in dobilo vestnega in spretnega urednika. V tem zvezku je najpreje: „Osnova za sabiranje in proučavanje gradje o narodnom životu“, katero je temeljito sestavil dr. Radić. Ta osnova je tudi posebej tiskana in jo dobi zastonj vsakdo, kateri bi se hotel pečati s proučavanjem narodnega življenja in običajev. Potrebna je tudi, ker se mora gradivo nabirati po stalnih pravilih. Naloga „Zbornika“ je namreč, da se zbere v njem vse, kar se pozve o narodnem življenju južnih Slovanov, in pa da se nabrano gradivo znanstveno obdela. Ko je dr. Radić v kratkih, jednatih potezah označil, kaj je narod in s čim se peča narodoznanstvo, sestavil je točno osnovo, po kateri se mora gradivo nabirati, in povedal je, na kak način se mora to delati. Ko bo o vseh posameznostih zbranega obilo gradiva, bode se moglo znanstveno obdelavati in le tedaj se bo moglo sestaviti znanstveno delo o življenju južnih Slovanov. Slovenci smo premajhen narod, da bi mogli kdaj misliti na izdavanje podobnega „Zbornika“. pa to tudi ni potrebno, ker nas

je akademija prijazno povabila na sodelovanje, kakor sem že lani omenil. Urednik je tudi že dobil nekaj doneskov iz raznih slovenskih krajev: vendar zopet opozarjam slovenske rodoljube in pisatelje, kateri živé med narodom in narod poznajo, da naj se pridružijo v tej stvari bratom Hrvatom, ker jim ponuja „Zbornik“ najlepšo priliko. Če bomo dolgo čakali, bo morda prekasno, ker narodno življenje povsod gine.

V „Zborniku“ je nadalje točen opis narodnega življenja in običajev iz vasi Otoka, v vinkovački okolici v Slavoniji, kateri je mojsterski opisal Jožef Lovretič, beneficijat v Djakovu. Ta spis, dasi je obširen (str. 91—459), še ni dovršen, in njegovo nadaljevanje pride v prihodnjem zvezku. Prostor mi ne dopušča, da bi se natanko bavil s tem Lovretičevim delom, s katerim si je on postavil trajen spominik: omenjam le, da je to natančna in podrobna slika narodnega življenja, kakor nam jo je mogel podati pisatelj, kateri je sam vzrastel med narodom

in se z veliko ljubeznijo in veseljem tudi v kasnejših letih bavil s tem predmetom. Lovretičev opis se zeló mikavno čita, ker je pisatelj rabil narodno govorico; pojasnjuje ga 56 lepih slik, katere so napravljene po fotografijah dr. A. Radića, kateri je bil sam prav zaradi te stvari več časa v onem kraju in se tudi sam prepričal o vsem, kar je Lovretič opisal.

Za tem opisom je „Vjestnik“, v katerem urednik prav kritično pretresuje razne književne novosti in tuje časopise, kateri se bavijo z narodopisjem. Tako bo v „Zborniku“ za vsakega prijatelja narodopisja obilo gradiva in zanimivosti. Zato ga toplo priporočamo, ker je jako kritičen in služi lahko v čast hrvaški knjigi. Odslej bo izhajal „Zbornik“ dvakrat na leto (v prosincu in malem srpanu), vsakokrat najmanje na desetih polah. Naročnina, katera je za celo leto le 2 gld., naj se pošilja: „Upravi jugoslavenske akademije“ v Zagrebu, kjer se dobiva tudi gori omenjena „Osnova“. *J. Barle.*

Glasba.

Glasbena Matica. 1872—1897. Zbori za štiri moške glasove. Uredil Josip Čerin, koncertni vodja. Izdala in založila „Glasbena Matica“ v Ljubljani. 1897. Cena 2 gld. 50 kr. — Petindvajset let deluje že „Glasbena Matica“ v Ljubljani. S poukom, z izdajanjem skladb in vzornim proizvajanjem glasbenih umotvorov je zelo razširila ljubezen do umetnosti in oblažila okus slovenskemu občinstvu. Njej se imamo v prvi vrsti zahvaliti, da imamo že toliko umetniško dovršenih zborovih skladb, ki se pridno pevajo ne le v mestih, ampak tudi že v manjših krajih. Sicer niso vse tu zbrane pesmi izšle po prizadevanju „Glasbene Matice“, vendar se lahko ponaša tudi z njimi ob svoji petindvajsetletnici, da nam predočuje naš dosedanji napredek v vokalni glasbi. Zato je gospod urednik pridejal pesmarici nekaj življenjepisnih črtic o skladateljih, katere niso niti sistematične niti popolne, a hranijo marsikatero dobro zrno. Trinajst pesmij ima ta pesmarica skupnih s pesmarico „družbe sv. Mohorja“. Ker je ta že tako razširjena, kakor „Glasbena Matica“ nikoli ne more biti, bi se bile lahko izpustile ali pa v drugi obliki priobčile. Prav je bilo n. pr., da je „Gl. Mat.“ natisnila pesem: „Kje dom je moj“ za moški zbor, ker je v oni pesmarici prirejena za mešani zbor. Isto je s pesmijo „Po jezeru“. Tako se lahko izpolnjujeta obe zbirki. Ne morem pa odobravati, če se ista pesem v novih izdajah objavlja samo z izpremenjeno harmonizacijo, ker se s tem pevci le motijo. „Lepa naša do-

movina“ je v obeh pesmaricah prirejena za moški zbor, a harmonizacija v Aljaževi pesmarici se mi zdi srečnejša od Čerinove. Narodne pesmi ne smejo dobiti preveč tujega nakita, da ne izgubé svojega prvotnega značaja, kakor se je zgodilo pesmi „Bom šel na planince“ (128); boljši sta „Pod oknom“ (133) in „Slovo“ (152). Natisek in oblika sta zeló lična. — Koristno bi bilo, ako bi se naši izdajatelji dogovorili, predno izdajo take zbirke, in se ozirali drug na drugega. Sedaj imamo poleg teh dveh pesmaric še „Kolo“, izdano v Zagrebu, katero ima tudi podobno, deloma isto vsebino. Po naših mislih naj bi bila „Glasbena Matica“ prevzela le izdajo onih pesmij, katere bodisi zaradi besedila, bodisi zaradi težkoče niso toliko primerne Mohorjanom. Tako bi se bila tvarina koristno razdelila. Sedaj pa — kar je, to je. Pesmarica „Glasbene Matice“ je dobra zlasti zato, ker nam podaje najboljše skladbe posameznih umetnikov skupno, tako da vidimo v njej izraženo njihovo individualnost: pesmarica družbe sv. Mohorja pa bodi poljudna knjiga tudi v svojem nadaljevanju. Tako se med seboj izpopolnjujeta! — Na opombe, da se skladbe ne smejo prepisovati, se v vsakdanji rabi pač že doslej pevovodje niso ozirali in se tudi ne bodo. Želimo „Glasbeni Matici“ velikega gmotnega uspeha pri tej pesmarici, zraven pa želimo, da se priznana dobre skladbe še vedno razširjajo — čeprav s prepisi. *E. Lampe.*